Nederlandse bevelhebber, brieven en dagboeken van officieren en andere documenten wordt de strijd beschreven, die de Hollandse Brigade op bevel van Napoleon moest leveren. De paperback heeft 215 bladzijden en kost ƒ39,50.

Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van Philips is natuurlijk een gedenkboek uitgebracht. Het prachtige (kijk)boek geeft een overzicht van 100 jaar *Philips, een industriële onderneming*. Het is uitgegeven bij de Europese Bibliotheek te Zaltbommel, telt ruim 200 bladzijden en kost ƒ85,-.

Bij Historische Uitgeverij Groningen is de dissertatie van E.S. Houwaart verschenen: *De hygiënisten, artsen, staat en volksgezondheid in Nederland 1840-1890*.
Deze gedegen studie vindt zeker een voorname plaats in de medische geschiedschrijving. Houwaart plaatst de hervormingen in de tweede helft van de negentiende eeuw in het licht van de sociale veranderingen na de cholera-epidemieën en de politieke omwentelingen van 1848. Hij laat zien hoe de door geneeskundigen verkregen wetenschappelijke resultaten gebruikt worden voor concrete adviezen zowel in de nationale als in de gemeentelijke politiek.
Het boek telt ruim 420 bladzijden, is naast een bronvermelding en uitvoerige literatuurlijst voorzien van een personen- en zakenregister en kost ƒ65,-.

Tenslotte verscheen in de 'Landenreeks' van het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT) en het Belgisch Nationaal Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking (NCOC) een boekje over Iran door Leyla Hamidi. De bijna 70 bladzijden bieden veel informatie en lijken me uiterst bruikbaar voor het voortgezet onderwijs (werkstukken!). De prijs is ƒ14,90; de serie is verkrijgbaar bij de boekhandel of bij het KIT (tel. 020-5688272).

Jan de Ruiter

VOC

Els M.Jacobs, *Varen om peper en thee. Korte geschiedenis van de Verenigde Oostindische Compagnie* (Rijksmuseum Nederlands Scheepvaart Museum Amsterdam / Walburg Pers Zutphen, 1991), 96 blz, prijs f 19,50.

Boek en bouwplaat *Oostindiëvaarder 'Amsterdam'*, door Els M.Jacobs (boek) en Marc Gerretsen (bouwplaat) (Rijksmuseum Nederlands Scheepvaart Museum Amsterdam / Walburg Pers Zutphen, 1991), 24 blz. + bouwplaat, prijs f 34,50.

Het gaat goed met de VOC, zo constateerde Peter van Zonneveld onlangs in *Vrij Nederland*. Oude scheepswrakken worden gelicht en de inhoud wordt tentoongesteld of voor veel geld verkocht. In de hoofdstad ligt de 'Amsterdam' ter bezichtiging naast het Scheepvaartmuseum. Dat museum zelf wordt heringericht, te beginnen met de Compagnieszaal. In Lelystad groeit de 'Batavia'. In Japan hebben ze een kunststofreplica van een VOC-schip vervaardigd. Nog even en we kunnen met een nieuwe vloot de peper zo weer uit Indië gaan halen. Bovendien is er een hausse aan boeken over zeevaartgeschiedenis.

In die stapel springt het boekje van de Leidse historica Els Jacobs, *Varen om peper en thee*, voorproefje van haar dissertatie, er in positieve zin uit. Als gast-conservator maakte Els Jacobs een opzet voor de nieuwe VOC-presentatie, waarvan dit boekje een onderdeel vormt. Bezoekers van de Compagnieszaal zullen het werkje veelal als herinnering willen aanschaffen. Het geeft in kort bestek een goed overzicht van de belangrijkste aspecten van onze eerste multinational: het ontstaan van de compagnie, een beschrijving van de bedrijfsadministratie, schetsen van schepen en het leven aan boord, de Aziatische produkten, het geld en de goederen uit Europa, de kantoren in Azië, de ondergang van de VOC.
Veel van de ingrediënten die een geschiedenisdocent voor een informatieve les over de VOC wil opdissen vindt hij hier handig bij elkaar. Het boekje is bovendien rijk geïllustreerd, met kwalitatief zeer goede foto's van de collectie van het Scheepvaartmuseum. Nu maar hopen dat de educatieve dienst van het museum op basis van het boekje van Els Jacobs met al die fraaie afbeeldingen nog eens een diaserie-met-tekstboekje wil samenstellen: dan zijn we met onze lesvoorbereiding over de VOC helemaal 'binnen'.
Jammer genoeg ontbreken literatuuropgave, noten en register. Hier en daar hadden specialistische termen wel enige uitleg verdiend (uitlogen, polemieten, drogetten). Ook zijn bepaalde passages wat saai, met name de beschrijving van de VOC-kamers, en hadden de lange teksten best van tussenkopjes voorzien mogen worden. Toch lijkt me dit boekje zeer geschikt voor de schoolbibliotheek. Oudere leerlingen kunnen er heel wat uithalen voor hun scriptie en de leraar die het museum met zijn klas bezoekt kan het handig bij de voorbereiding gebruiken.

Voor de geduldige knutselaar met een tic voor VOC-schepen geeft hetzelfde museum een zacht-kartonnen bouwplaat uit van de 'Amsterdam', voorzien van enige uitleg en van een begeleidend boekje, ook van de hand van Els Jacobs. Uw recensent, die er eerder niet voor uit de weg ging slot Loevestein en een Romeinse villa in elkaar te lijmen, wordt ditmaal afgeschrikt door de meer dan honderd onderdeeltjes (waaronder twintig minuscule scheepskanonnen) en de uiterst summiere aanwijzingen. Alles moet met satéprikkers en garen worden opgetuigd.
Het boekje van Els Jacobs geeft een gedetailleerde beschrijving van de 'Amsterdam'. Diverse wetenswaardigheden daaruit staan ook al te lezen in *Varen om peper en thee*. Voor de gepeperde prijs van dit bewerkelijke pakketje heeft men overigens al bijna het standaardwerk van Femme Gaastra, *De geschiedenis van de VOC*, in handen, uitgegeven bij dezelfde Walburg Pers. De keuze lijkt me niet moeilijk.
Jan van Oudheusden

CONTACTADVERTENTIES

Wil Zeegers, *Langs deze mij onsympathieke weg. Contactadvertenties in Nederland 1945-1990* (Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam 1990) prijs ƒ 24,90.

Duizenden Nederlanders zijn op zoek naar een geschikte partner via contactadvertenties in dag- en weekbladen. Of zij daarin slagen is nauwelijks bekend. Ook weten we vrijwel niets over deze zoekers en over hoe en wat ze zoeken. Het is een feit dat jaarlijks enkele tienduizenden de moed vinden om de knoop door te hakken door het plaatsen van een contactadvertentie. In *Langs deze mij onsympathieke weg* gaat de auteur op zoek naar de adverteerders en de bladen waarin de advertenties terecht kwamen. Een beeld van veertig jaar daadkracht, eenzaamheid, humor en menselijkheid is het resultaat.
De advertenties die in de periode 1945-1965 verschenen ademen vooral een sfeer uit van braafheid en netheid. De plaatsers hebben